

Pechal, Zdeněk

Olomoucké dny rusistů

Opera Slavica. 1993, vol. 3, iss. 3, pp. 50-52

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116733>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

sovětské literatury, který doplňuje známá Mathesiova skripta. Důležitou součástí Fraňkovy činnosti jsou úvahy a studie o překladatelství a jeho místě v rusko-českých literárních vztazích, zejména za první republiky, ale i po válce (např. o E. Fryntovi, J. Levém aj.). V době tzv. konzolidace byl nucen mnohé své studie otiskovat v zahraničí (např. zajímavou práci o Kostroví-překladateli aj.). V té době se zabývá též problematikou pravosti Slova o pluku Igorově. Pozoruhodná je rozsáhlá Fraňkova redaktorská a editorská činnost, především postupné vydávání Mathesiovy literární pozůstalosti (jeho básní, překladů, kritik aj.), která ještě není dokončena. V 70. - 80. letech se podílel na vydávání rusistického samizdatu (8 svazků, společně s M. Drozdou a J. Honzíkem) a postaral se o jeho proniknutí do čelných zahraničních vědeckých knihoven. Poslední, devátý svazek - z dosud neotištěných prací účastníků českého rusistického samizdatu - připravil k vydání na podzim letošního roku. V současnosti se podjal úkolu zvláště významného - vydávání Spisů T. G. Masaryka, mimo jiné připravuje i nové vydání prvního dílu Masarykova Ruska a Evropy, které má vyjít poprvé v úplnosti i s třetím dílem u nás dosud neznámým. Rozsáhlý celek je pro nedostatek sponzorů stále nevydán, ač jde o největší a nejvýznamnější rusistické dílo v Čechách před první světovou válkou.

Náš stručný přehled jubilentovy všestranné čtyřicetileté činnosti v oboru bylo by možné ovšem doplnit a rozšířit ještě o další tituly. Svědčí o jeho nezanedbatelném přínosu, o němž mladší generace nemá bohužel - ne svou vinou - dost informací. Přejeme jubilentovi do dalších let hodně sil a dalších vědeckých úspěchů.

Radeğast Parolek

Olomoucké dny rusistů

V srpnu 1993 uspořádala katedra rusistiky na filozofické fakultě UP už pojeďenácté Olomoucké dny rusistů. V lingvodaktické části bylo toto mezinárodní setkání zaměřeno na tvorbu nových učebnic. S hlavním referátem vystoupil prof. Jelinek, který se zabýval obecnými a specifickými aspekty učebnic ruského jazyka. Na toto vystoupení navázaly dvě desítky příspěvků našich i zahraničních rusistů (hosté z Ruska, Izraele a bývalé Jugoslávie).

Ústředním tématem literárněvědné části konference byla ruská literatura ve světovém kontextu. Tři vstupní referáty měly obecný charakter. Prof. Zahradka se věnoval procesu, v němž se ruská literatura stávala světovou. Autor vyčlenil dvě etapy. První etapou byla poslední třetina 19. stol., kdy ruská literatura vstoupila do světového kontextu díky velkým uměleckým osobnostem (osobnostní princip). Druhou etapu autor vidí po r. 1917, kdy do světového kontextu vstoupili emigran-

ti, novi sovětští autoři, a kdy se upevnilo postavení ruské klasiky (princip událostní). Současná etapa vývoje je naplněna katarzi vzhledem k socialistickému experimentu.

Prof. Kostřica hovořil o mistu ruské klasické literatury v české kultuře našeho století. V letech 1900-14 doznávala velká vlna zájmu o ruskou literaturu posledních dvaceti let 19. stol. I když za první republiky vycházely překlady ruské klasiky, hlavní zájem se přesunul na sovětskou a emigrantskou literaturu. Doznávala Ottova Ruská knihovna, ale její styl překladů byl již anachronický. Po r. 1945 se klasika (kromě Dostojevského) hojně vydávala, učebnice se staly ideologickým nástrojem a zcela ponechávaly stranou pohled na literaturu, která nadchne jako umění.

Prof. Mikulášek přednesl referát Mentalita ruské literatury XX. stol., ve kterém věnoval pozornost myšlenkám N. A. Berďajeva o epoše barbarizace, kterou se ruská literatura ve svých nejlepších projevech snažila překonat. V dílech Babelových, Bělého, v Šolochovově Tichém Donu aj. vidí autor odraz tragédie Ruska, katarzi i prorocství. V Bulgakovově Místru a Markétce zdůraznil motiv úniku z dějin a autokatarzi. Dílo nazval "gnostickým mýtem". K "tvorčestvu ot stradanija" řadí Ajtmatova, Grossmana, Nabokova, z neruských autorů H. Hesse.

Další referáty se soustředily k dílčím problémům a jednotlivým osobnostem ruské literatury. Doc. Honzík se ve svém vystoupení věnoval Pasternakovi v kontextu postsymbolistické poezii XX. stol. Srovnal Pasternaka a Majakovského jako představitele dvou proudů v poezii XX. stol. - reflexivního, duchovního (Rilke, Valéry) a expresionistického (proud nesený duchem doby, rychle reagující na události, Appollinaire). Dr. Pechal svůj referát zaměřil na emigranta jako "cizince" v "cizím prostředí". Jednak může být "cizota" nahlížena pohledem "rodného domu", jednak může být vychozí perespektiva záměrně skryta (V. Nabokov), takže není zcela jasně odhruďka přišel a odkud pohlíží na skutečnost. V druhém případě pak hledisko "cizoty" samo odhaluje svoji děsivou podstatu a autor bývá naivně ztotožňován s předmětem své parodie a hry. Prof. Orłowski (Polsko) představil život a dílo Daniila Andrejeva a především se věnoval analýze filozofické poémy Růže světa. O zvláštním případě ruské emigrace v Německu (Západní Berlín) hovořil prof. Opitz (Německo). Ačkoliv je F. Goreňštejn u nás prakticky neznámý, v Německu jeho romány, povídky i překlady zaznamenaly značný ohlas. Autor akcentoval především etické otázky Goreňštejnova díla. V referátu doc. Blichy (Slovensko) se na recepci díla L. Čárské ukázalo, že dílo, které je považováno za druhořadou literaturu a musí být posuzováno jinými hodnotovými kritérii, má své zákonitosti čtenářského ohlasu a je jim třeba věnovat pozornost. Doc. Pechtěrev (Rusko) hovořil o pražské básnické skupině emigrantů Skit poetov.

Vztahu T. Manna k ruským spisovatelům (především k Tolstému) se věnovala dr. V. Wozniak (Polsko) a analyzovala jeho esej o Čechovovi. Na ní svým referátem navázal prof. Václavík, který hovořil o vztahu T. Manna a I. Bunina, zejména pak o přímé návaznosti Pána ze San Franciska a Smrti v Benátkách. Při analýze shodných i odlišných rysů věnoval prof. Václavík

zvláštní pozornost motivu smrti. Prof. Kosanovič (Jugoslávie) poukázal na vztah Ivo Andriče k ruské literatuře a tuto tezi demonstroval na Andričovu vztahu ke Gorkému. Dr. Simonek (Rakousko) přednesl příspěvek o vztahu Ivana Blatného k ruské literatuře. Analyzoval 6 jeho sbírek a konstatoval motivy blízké Jeseninovi, Pasternakovi, Achmatovové aj. Doc. Richterek se vyslovil ke stavu české rusistiky, kritizoval konjunkturalismus některých rusistů kteří, aby se zalíbili, se o překot zbavují ruských knihoven. Hovořil o nutnosti nové kvality dialogu mezi naší a ruskou kulturou, většího kontaktu rusistů s bohemisty.

Celá řada témat byla otevřena v diskusi - kvalita překladů nejen z ruštiny a komerce, nové ideologizování literatury (doc. Honzík), význam studia emigrantské literatury, poučení se z dogmatismu J. Trockého (J. Fromková), V. Majakovskij (doc. Vávra), chápání literatury z pozice sdružení OBERIU a Daniil Charms bylo, kromě jiného předmětem diskusního vystoupení dr. Kupky (Prešov). Protože prof. Zahradka pohlížel ve svém referátu na světovost ruské literatury především z hlediska její recepce, rozproudila se debata kolem doby vzniku díla jako hodnoty potenciální a doby recepce díla - potvrzení hodnoty čtenářským ohlasem (prof. Mikulášek, prof. Zahradka, doc. Honzík, dr. Pechal).

Zdeněk Pechal